



PROTOKOLL

Tallinn

09.02.2021 nr 14-7/1101-1

Algus kell 15.00

Lõpp kell 17.00

Juhatas: Anneli Ott

Protokollis: Ivan Sergejev

Võtsid osa (komisjoni liikmed ja asendusliikmed): Anneli Ott, Kaia Sarnet, Priidu Ristkok, Kadri Tali, Dmitri Dmitrijev, Johanna Maarja Tiik, Robert Lippin, Erik Puura, Sander Vaikma, Eve East, Gerli Aas, Hallar Meybaum, Hardi Murula, Jaanus Uiga, Kristi Klaas, Kristjan Sahtel, Madis Vasser, Mare Roosileht, Margus Ilmjärv, Meelis Eldermann, Meelis Paavel, Pille Sööt, Piret Hartman, Sandra Salom, Sten Andreas Ehrlich, Teet Kuusmik, Timo Tatar, Tõnis Seesmaa, Viljar Lubi.

Kutsutud: Kaire Luht, Tarmo Kivi, Ivan Sergejev, Annika Sepp, Indrek Reimand, Kaupo Sempelson, Marta Kuningas, Mathi Kivi, Riin Kutsar, Risto Kask, Tarmo Tammiste.

**PÄEVAKORD:**

1. Vahepealsete arengute ülevaade, fondi vahendite kasutamise ajakava;
2. Õiglase ülemineku fondist (edaspidi *ÕÜF*) rahastavate 1. tegevussuuna „Mitmekesine ja nutikas ettevõtluse areng“ meetmete tutvustused ministeeriumite poolt;
3. Küsimused ja arutelu.

**1. Vahepealsete arengute ülevaade, fondi vahendite kasutamise ajakava**

Rahandusministeeriumi õiglase ülemineku kava (edaspidi *ÕÜK*) koostamise koordinaator Ivan Sergejev tutvustas vahepealseid arengud Ida-Virumaa tegevuskava ja *ÕÜK* koostamise protsessis.

- Juhtkomisjoni liikmed said ülevaadet 03.12.2020 Vabariigi valitsuse kabineti nõupidamisel tehtud otsustest ja *ÕÜF*'i meetmete esialgsest ettepanekust sh meetmete jaotusest ning osakaaludest;
- Juhtkomisjoni liikmetele tutvustati Euroopa Komisjoni (edaspidi *EK*) esmast tagasisidet Eesti *ÕÜK* koostamise protsessile ning Rahandusministeeriumi poolt *EK*'le esitatud täpsustavaid küsimusi. Vastuseid *EK*'lt pole koosoleku päevaks veel saanud;
- Juhtkomisjoni liikmetele tehti ülevaade *ÕÜK* koostamise edasisest protsessist koos eeldatavate tähtaegadega;
- Sai tutvustatud fondi vahendite kasutamise vajalik tempo, sh finantseerimise allikad ning võrdlus eelmiste SF perioodidega nii kohustuste kui väljamaksete osas. Ministeeriumitel paluti lähtuda edasisel *ÕÜF* meetmete arendamisel

Rahandusministeeriumi poolt edastatud informatsioonist ning ÕÜF vahendite kasutamise tempost.

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu:

1. Teatavasti ei ole EK õiglase ülemineku (edaspidi *ÕÜ*) territooriumi laiendamise ettepanekule otsest tagasisidet andnud, kuid olles tutvunud kõikide memodega on selge, et ÕÜ peab katma vaid põlevkivi sektori kahanemisest mõjutatud territooriumi, ehk Eesti kontekstis ainult Ida-Virumaad. Kas enne seda, kui hakata käsitlema meetmeid, oleks vaja otsustada, kelle heaks neid meetmeid arendatakse?

Risto Kask: jah, see teema tuleb lauda tagasi. Uurida territooriumi laiendamise võimalikkust oli mõnede endise valitsuse liikmete soov. Praegu on olukord muutunud ning laiendamise otstarbekust peab uuesti arutama. Muu protsess – meetmedisain jm – selle aspekti taha takerduma ei peaks.

Anneli Ott: ettepanek laiendada territooriumi oli esialgne ja see tuleb arutlusele uue koalitsiooni läbirääkimistel. Igal juhul, territooriumi laiendamise loogika ei ole see, et kogu ÕÜ territooriumi laiendatakse, vaid pigem see, et kas mõne üksiku meetme raames saavad teised piirkonnad toetusele kandideerida.

## **2. ÕÜF'ist rahastavate 1. tegevussuuna „Mitmekesine ja nutikas ettevõtluse areng“ meetmete tutvustused ministeeriumite poolt**

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) majandusarengu asekanstler Viljar Lubi kandis ette MKM'i poolt väljatöötamisel olevaid meetmeid, sh:
  - Ida-Viru tööstusinvesteeringute toetus,
  - Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse kasvatamise toetus (ühismeede HTMiga),
  - Ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenused,
  - Väikeettevõtluse toetus,
  - Kaugkütte lahti sidumine põlevkivist (kaasettekandja: Timo Tatar).

Iga meetme puhul sai välja toodud meetme eesmärk, sihtgrupp, esialgne sekkumisloogika ja põhilised mõõdikud. MKM'i meetmete põhilisteks eesmärkideks on süsiniku heitme vähenemine, uute (kõrgemapalgaliste) töökohtade loomine, lisandväärtuse kasv ja uute investeeringute meelitamine piirkonda.

- Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) kesk- ja täiskasvanuhariduse asekanstler Robert Lippin tutvustas HTM'i plaanitavaid sekkumisi, sh õppimisvõimaluste loomine kutse- ja kõrghariduses, erialase täiend- ja ümberõppe pakkumine, täiskasvanute üldoskuste, võtmepädevuste, rohe- ja digioskuste arendamine, elukestva õppe populariseerimine ja ettevõtlusõppe. Meetmeid on kavas käivitada ekspertrühma toel. Meetmete põhilisteks sihtrühmadeks on täiskasvanud, koolitusasutused ning ettevõtjad ja tööandjad.
- Sotsiaalministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Annika Sepp tutvustas töölt-töele liikumise ning töötajate ümberprofileerimise toetuse ideed põlevkivisektori töötajatele. Sekkumise eesmärgiks on vähendada töötamise alguses erinevust varasema sissetuleku ja uue töötasu vahel, motiveerida enne maksimaalse hüvitise perioodi ära kasutamist tööle asuma ning vähendada töötuse kestust ja vältida pikaajalise töötuse kujunemist. Sai tutvustatud toetuse eeldatavad põhitingimused ja toetuse eeldatava suuruse kalkulatsioon erisektorite keskmiste palkade näitel.

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu:

1. SoM'i meetme kavand näeb ette 6-kuu-pikkust toetust töölt-töole liikujale. Kui inimene leiab 2 kuu jooksul, et ei soovi antud uut tööd, kas 6-st kuust jääb 4 alles ja saab uuesti proovida, või võimalus toetuseks katkeb?

Annika Sepp: Ei oska hetkel vastata, kuid jätan küsimuse meelde.

2. Ettepanek Sotsiaalministeeriumile: 2020. a kadus põlevkivisektoris üle 1000 töökoha. Töölt tööle liikumise toetust võiks Töötukassa vahenditest rakendada kohe. Siis on meil aasta lõpuks ehk meetmete kinnitamisel olemas kindlus, et selline meede toimib.
3. Lahkumise kompenseerimisega on tegemist ajutise meetmega, ei lahenda palgalõhe probleemi on vaja struktuurseid muudatusi.

### 3. Küsimused ja arutelu

Komisjoni liikmete poolt tõstatatud küsimused/seisukohad/arutelu:

1. Millal oodatakse EK lõplikku seisukohta Vabariigi Valitsuse 03.12.2020 ettepanekule? Millises ettepanekus on täna sees raudteetrassi ehitus?

Kaire Luht: Raudteega seotud ettepanekuid hetkel ettepanekus sees ei ole, meie küsimused läksid EK'le teele enne valitsuskabineti arutelu.

2. Kas tööle asumise toetuse eeldus on see, et inimene asub uuele tööle Ida-Virumaal?

Annika Sepp: jah.

3. a) Lähtuvalt tööstusinvesteeringute meetme eesmärgist (kõrgepalgaliste töökohtade loomine), kas on eesmärgipärane kitsendada meedet just tööstusele, või pigem peaks käsitlema seda laiemalt „suurinvesteeringute toetusena“? b) Kuidas hinnatakse teadusmahukuse kasvatamise toetuse tulemuslikkust? c) Kas on loogiline, et nõustamise investeeritakse rohkem, kui väikeettevõtluse toetamisse? d) Kes on HTM'i meetme ümberõppe pakkuja regioonis? e) Kuidas on SoM'i ja HTM'i täiendõppe meetmed erinevad?

Viljar Lubi: a) Nõus, tööstusinvesteeringute toetusmeede ei pea piirduma vaid tööstusega – tööstus on hetkel võetud fookusesse lähtuvalt piirkonna spetsiifikast. b) Meetme eesmärk on lisandväärtuse kasv. c) Nõustamise all on arvestatud ka nõustamisteenuse pakkumiseks vajalikud taristuinvesteeringud.

Indrek Reimand: Tasemeõpe ei kattu töötukassa meetmetega. Rakendajateks on haridusasutused Ida-Virumaal: kutseõppehariduse asutused, kaks kolledžit.

Robert Lippin: SoM'i ja HTM'i meetmete vahel on kattuvusi, kuid üks pool keskendub pigem lühikese ajaraamiga koolitusvajadustele, teine – pikkema vinnaga haridusprotsessidele. Arutelud jätkuvad.

Sten Andreas Ehrlich: Töötukassa ja SoM tegelevad eeskätt nendega, kes on töö kaotanud või on töö kaotamise riskis, HTM tegeleb elukestva õppega.

4. Kas pikemaajalised haridusprotsessid on seotud üleminekuga või on tegevus, mis peab toimuma kõikides maakondades niikuinii?

Robert Lippin: Jah, pikem vaade puudutab kõiki maakondi.

5. Kas on selgust ÕÜ II samba kasutustingimuste asjus?

Kaire Luht: Oleme küsinud EK käest, kas saab ÕÜ erinevaid sambaid omavahel kombineerida, kuid vastust pole veel saanud. Igal juhul on arusaadav, et kapitalile ligipääsu tagamine on ÕÜ edukaks läbiviimiseks oluline, nii et toetusteväline finantseerimine on pildis.

Viljar Lubi: Kredex arvestab kapitali kättesaadavuse vajadusega regioonis.

Priidu Ristkok: Õhus on ka küsimus, kas ÕÜ II sambast finantsinstrumentide käivitamine eeldab lisaks European Investment Bank (EIB) vahenditele kohaliku finantspartneri täiendavate ressursside olemasolu. Selgust veel pole.

Kadri Tali: InvestEU (ÕÜ II sammas) määruse läbirääkimised Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu vahel veel käivad.

6. 10 MEUR maksimaalse toetuse suurusena ei ole piisav suurtootmisse investeerimisel. Kahjuks valitsuse poolt planeeritavad meetmed on mõeldud põhiliselt VKE-de tarvis, mis ei too kindlasti kaasa struktuurseid muudatusi piirkonnas põlevkivisektoriga samaväärselt lisandväärtusega ettevõtluse väljaarendamisel.

Viljar Lubi: Nõus, 10 MEUR ei pruugi olla alati piisav – 10 MEUR lagi on hetkel sätestatud tinglikult ning sõltub toetust taotletavast projektist, riigiabi reeglitest jm aspektidest

Ivan Sergejev: ÕÜF määruse kompromissvariant paneb rõhku just VKE' de tootlikele investeeringutele.

7. Kas MKM on analüüsinud kuidas ja kui palju pakutatavad meetmed VKE-desse loovad töökohti?

Viljar Lubi: Otseselt ei ole, aga VKE' dele panustamist ei alahindaks.

8. Küsimus kaugkütte põlevkivikasutusest lahtisidumise meetme kohta. ÕÜ vahendid on planeeritud 2027. aastani. Kas saame õigesti aru, et MKM-il on kavas põlevkiviõli sektori konkurentsivõimet halvendada seoses ÕÜM vahendite kasutamisega lähiaastatel. Õlitootmise kõrvalprodukti uttegaasi kasutatakse soojus ja elektrikoostootmisel kasuteguriga 91%, asendades kaugkütte vähemefektiivse alternatiiviga.

Timo Tatar (MKM): Jah, fakt on see, et uttegaasi kasutamine kaugküttes on tänapäeval väga efektiivne, kuid peab mõtlema ka sellele, mis saab, kui uttegaasi enam toota ja kasutada ei saa.

9. Plaanimatav rakendamise tempo on kiire, kas on olemas ka meetoodika, kuidas tulemusi mõõta, vastasel juhul toetused ei oma efekti?

Ivan Sergejev: Hindamismetoodikat arendatakse meetmete väljatöötamise raames.

10. a) Tööstusinvesteeringute toetus võiks kehtida ettevõtlusele laiemalt, mitte ainult tööstusele. b) Oluline on, et meetmete väljatöötamise raames pööraksime tähelepanu rohepöörde sisulisele saavutamisele, kuna see on ÕÜ üks põhilisi eesmärke. KeM oleks hea meelega partneriks MKM'ile, et tuua ettevõtlusmeetmetesse rohepöörde tervikpildi. c) Kuna erinevate rahastamisallikate kaasamise ja kombineerimise võimekus näitab reeglina projekti tugevat potentsiaali, siis meetmete hindamiskriteeriumite väljatöötamisel võiks seda võimekust eraldi hinnata.

Kaupo Sempelton (MKM): Märkus kuulda võetud. KeM'i kaasatakse meetmete väljatöötamisse.

11. a) ÕÜ raames võiksid tekkida „lipulaeva“ staatusega projektid. b) Kuidas tagada seda, et erinevad meetmed oleksid omavahel seotud ja sünergias? Kas oleks mõtet meetmeid „paketeerida“?

Ivan Sergejev: Juhtkomisjon ongi meetmete koordineerimise ja sünergia tekitamise mehhanism.

12. Mis on juhtkomisjoni roll ÕÜ otsustamisprotsessis?

Anneli Ott: Eelnevas koalitsioonis võeti lõplikke otsustusi vastu siis, kui leiti kompromisslahendus, hääletamist ei toimunud. Loodetavasti töötab otsustamisprotsess samamoodi ka uues koalitsioonis. Lisaks juhtkomisjonile on ettepanekuid esitanud ka teised ministriumid ja partnerid. Lõplik valitsuse otsus peab arvestama kõiki ettepanekuid, ning lõplik üleminekukava võetakse vastu kompromisslahendusena. Ülemineku sotsiaalset poolt ei tohi alla hinnata. Tasakaalu leidmine üleminekul on peen teema ja selles on palju nüansse. Lisaks, ärme unusta, et ÕÜF vahendite kasutamiseks peavad taotlejad leidma ka omafinantseeringut ja kogemus näitab, et mõnikord võib see heade ideede jaoks saada saatuslikuks komistuskiviks.

Hardi Murula: juhtkomisjoni töökorras on kirjas, et juhtkomisjon võtab otsuseid vastu hääletamise teel. Meetmete ettepaneku koosseisu otsustamisel seda ei tehtud, informatsiooni võeti infona teadmiseks. See devalveerib juhtkomisjoni rolli. Kui on vaja konkreetset otsust ja juhtkomisjoni sees ei suudeta konsensust leida, siis peaks, selguse huvides, kasutama hääletamist. Lisaks, arvestades rakendamise ajakava on meetmeid ilmselgelt liiga palju, piisaks kahest meetmest: Ettevõtlus ja Elukeskkond ning seal all alammeetmed.

Priidu Ristkok: juhtkomisjoni roll on anda nõu ja kujundada seisukohti. Lõplik otsustamine jääb valitsusele. Küsimuseks on, kui palju on põhjust hääletamist teha, kuna valitsuse istungil peab valitsus nii kui nii läbi vaatama kõik arvamused, eriarvamused ja seisukohad. Seega, hääletamise puhul on tegu pigem formaalse, mitte sisulise teemaga.

Eve East: Ministri käskkirjaga on kinnitatud töökord ja sellest siiski ei tohiks mööda vaadata. Keegi ei kahtle info liikumises, aga reeglid on kinnitatud.

Risto Kask: Kogu menetluses on arvestatud juhtkomisjoni sisendit. Hääletamata jätmine ei ole välistanud ideede jõudmist valitsuskabinetti.

13. a) Kuidas tagada paremat ülevaadet sellest, kui kaugele ministriumid oma meetmetega jõudnud on? b) Mis saab nendest ressursidest, mida EK ei pidanud hetkel abikõlblikeks? c) Kuhu kadus Kultuuriministeeriumi meede?

Ivan Sergejev: KuM'i meede ei ole kadunud, vaid on grupeeritud meetme „Omavalitsuste ja keskvalitsuse investeeringud sotsiaalse sidususe suurendamiseks“ alla, nagu ta oli ka vabariigi valitsuse kabineti otsuses. Et otsustada, mis saab potentsiaalselt vabanenud meetmetest, peame ära ootama ÕÜ määruse lõpliku sõnastuse. Ministriumite vahel meetmete koordineerimine on ÕÜK koostamise koordinaatori vastutus. Lisaks, meetmeomanike omavahelise suhtluse ja meetmete sünkroniseeritusse tagamises on ka juhtkomisjonil oluline roll.

14. Palve kommenteerida väidet, et Ida-Viru elanikud ei olnud kõik 90/10 meetmete osakaalu poolt.

Piret Hartman: olles osalenud ÕÜ seminarides ja suhelnud kohalikega, näeme, et mitte kõik ei ole nõus niivõrd kontrastse meetmete jaotuse ettepanekuga.

Ivan Sergejev: ÕÜ eesmärk ei ole ainult majanduse ja ettevõtluse arendamine, vaid ka sotsiaalsete ja muude üleminekust tulenevate murede lahendamine. Nt, Praxise uuring

toob arendust vajavate valdkondadena välja lisaks töötlevale tööstusele ka IKT, loomemajandust, kultuuri jm valdkondi.

Sander Vaikma: Ka kõik ametiühingud toetasid 90/10 jaotust.

Hardi Murula: Elanike arvamuskorje, kus osales üle 1500 inimese oli peamine ootus samuti töökohad/toetused ettevõtluse arendamiseks.

Margus Ilmjärv: Umbes 35 ettevõttega läbiviidud fookusgrupi intervjuudel domineeris samuti seisukoht, et ennekõike tuleb toetada töökohtade loomist. Põhjus - rohepöörde läbiviimise kõige negatiivsem tagajärg on töökohtade kadu.

Piret Hartman: Kultuur ei ole majanduse vastu. Vastupidi, sh kultuur ja kultuuripärandi aktiivne kasutuselevõtt toetab ka ise omalt poolt igati majandust - 1 euro investeringut sellesse valdkonda toob tagasi 4 eurot. Meie eesmärk on toetada ka kultuurivaldkonnas neid teemasid, mis aitavad majandust arendada.

Sander Vaikma: Ka ametiühingud ei ole kultuuri vastu, aga lihtne tõde on see, et kahjuks töötü ja ilma kindla piisava sissetulekuga tarbitakse kultuuri vähem.

Sten Andreas Ehrlich: Toetan Piret Hartmani. Põlevkivitööstusel ning selle hääbumisel on mõistagi väga suur mõju tööhõivele, ent see ei tähenda, et sellel poleks mõju teistele valdkondadele. Näiteks on Ida-Virumaa tervisenäitajad märksa halvemad kui ülejäänud Eestis ja samas on piirkonna tervishoiuteenuste kvaliteet keskmisest halvem.

Priidu Ristkok: Elanike arvamuskorjest ei saa selliseid järeldusi siiski teha. Tegu ei olnud nõ korrektse sotsioloogilise küsitlusega esindusliku valimi põhjal. Jah, töökohad ja ettevõtlus oli kokkuvõtlikult peamine ootus, aga et 90/10 proportsioonis, seda järeldust arvamuskorjest ei tohiks teha. Pigem olid paljudele vastanutele olulised ka muud valdkonnad, sh nende jaoks, kelle peamine vajadus seondus töökohtadega... Arvamuskorje kokkuvõtte asub:

[https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Regionaalareng\\_poliitika/ku\\_sitlustulemuste\\_analuus.pdf](https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Regionaalareng_poliitika/ku_sitlustulemuste_analuus.pdf)

15. Kas hetkel koostamisel oleva Ida-Viru „äriplaaniga“ arvestatakse ÖÜK koostamisel?

Ivan Sergejev: Jah, Ida-Viru maakonna arengustrateegia koos selle koosseisu kuluvate alaplaanidega annab sisendit ÖÜK jaoks.

Hardi Murula: Alaplaanid on peaaegu valmis. Valmimisel edastatakse neid Rahandusministeeriumile ÖÜK koostamisel sisendina kasutamiseks.

16. Anneli Ott: Kokkuvõtteks, liigume edasi meetmete disainiga. Ootame EK vastuseid ja uue valitsusk koalitsiooni seisukohti kava osas. Juhtkomisjoniga proovime kohtuda veebruari teises pooles. Toetan mõtet, et juhtkomisjoni hääletamisel suurt sisulist mõtet pole, kuna juhtkomisjonis on kõige väärtuslikum just debatt. Kedagi ei tohi kõrvale jätta. ÖÜ ei ole ainuke programm, kust Ida-Viru saab toetusi taotleda. Täna arutelu eest.

*(allkirjastatud digitaalselt)*

Kaia Sarnet

Juhtkomisjoni aseesimees

*(allkirjastatud digitaalselt)*

Ivan Sergejev

Protokollija